

## POSTANOWIENIE

Dnia 22 listopada 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Siwek (przewodniczący)

SSN Paweł Księżak (sprawozdawca)

SSN Aleksander Stępkowski

w sprawie ze skargi G.P.

z udziałem Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...)

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki

w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w (...) pod sygn. akt III AUa (...)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 22 listopada 2019 r.

**1. stwierdza, że w postępowaniu prowadzonym przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie III AUa (...) nastąpiła przewlekłość postępowania;**

**2. przyznaje G.P. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) sumę pieniężną w wysokości 2.000 zł (dwa tysiące złotych);**

**3. w pozostałym zakresie skargę oddala;**

**4. nakazuje zwrócić G.P. ze środków Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) uiszczoną opłatę od skargi w kwocie 200 zł (dwieście złotych);**

**5. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz G.P. kwotę 257 zł (dwieście pięćdziesiąt siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania.**

**UZASADNIENIE**

Pismem procesowym z dnia 18 września 2019 r. G.P. wniosła o: stwierdzenie, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie III AUa (...) z udziałem organu rentowego – Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. doszło do przewlekłości postępowania; zobowiązanie Sądu Apelacyjnego w (...) do rozpoznania sprawy w terminie trzech miesięcy licząc od dnia uwzględnienia skargi; zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) kwoty 5.000 zł; zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skarżąca wskazała, że do dnia wniesienia skargi nie został wyznaczony termin rozpoznania przez Sąd Apelacyjny w (...) wniesionej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. apelacji, wywiedzionej od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 12 czerwca 2018 r, ustalającego podstawę wymiaru kapitału początkowego, a co za tym idzie – wysokość należnej skarżącej emerytury. Skarżąca wskazała, że tak długa bezczynność Sądu nie znajduje żadnego uzasadnienia, szczególnie biorąc pod uwagę brak wystąpienia wyjątkowych okoliczności, wymagających podjęcia dodatkowych starań celem ustalenia jej uprawnień do świadczeń emerytalnych. G.P. zwróciła jednocześnie uwagę, że sprawy z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych dotyczące ustalenia prawa do emerytury lub renty były określone, zgodnie z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych, jako sprawy pilne, które zgodnie z § 56 ust. 2 tego rozporządzenia powinny być kierowane na terminy rozpraw lub posiedzeń poza kolejnością.

W odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Apelacyjnego w (...) wniósł o jej oddalenie, a w przypadku jej uwzględnienia – o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora

i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz.U. 2018, poz. 75; dalej: u.s.p.p.) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w tej sprawie trwa dłużej, niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie, uwzględniając łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania (art. 2 ust. 2 u.s.p.p.).

Po dokonanej na potrzeby rozpoznania niniejszej skargi analizie akt sprawy toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w (...) pod sygn. III AUa (...), Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że w niniejszej sprawie doszło do przewlekłości postępowania.

Jak wynika z akt przedmiotowej sprawy, apelacja pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 12 czerwca 2018 r. została przekazana Sądowi Apelacyjnemu w (...) w dniu 24 października 2018 r. W dniu 25 października 2018 r. narzędzie informatyczne SLPS przydzieliło sprawę sędziemu referentowi I.Ł.K. – raport z losowania został wygenerowany w dniu 26 października 2018 r. W dniu 5 listopada 2018 r. G.P. wniosła odpowiedź na apelację – wpłynęła ona do Sądu Apelacyjnego w (...) w dniu 13 listopada 2018 r. W dniu 19 września 2019 r., tj. po złożeniu przedmiotowej skargi, zostało wydane zarządzenie, w którym: na podstawie § 79 ust. 3 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych zarządzono rozpoznanie sprawy poza kolejnością wpływu; na podstawie § 54 ust. 1 Regulaminu urzędowania

sądów powszechnych zarządzono skierowanie sprawy do losowania pozostałych członków składu.

W rozpoznawanej sprawie należy stwierdzić, że nie jest ona skomplikowana pod względem faktycznym, a jej ewentualne skomplikowanie pod względem prawnym w żaden sposób nie uzasadnia opóźnienia rozpoznania na etapie postępowania apelacyjnego. Na opóźnienie w rozpoznaniu sprawy nie wpłynęło też zachowanie skarżącej – terminowo złożyła ona odpowiedź na apelację, która to czynność procesowa nie wpłynęła zasadniczo na zakres czynności, do których podjęcia zobowiązany byłby Sąd Apelacyjny w (...). Mimo to, od momentu wpływu akt sprawy wraz z apelacją, tj. od dnia 24 października 2018 r., do dnia następującego po złożeniu rozpoznawanej skargi na przewlekłość postępowania, tj. do dnia 19 września 2019 r., Sąd Apelacyjny w (...) nie podjął żadnych czynności w sprawie.

Podkreślenia wymaga przy tym, że sprawa, w której skarżąca domagała się stwierdzenia przewlekłości postępowania, ma dla niej szczególne znaczenie – dotyczy bowiem ustalenia wysokości należnej jej emerytury. To właśnie charakter owej sprawy – której przedmiotem jest ustalenie wysokości należnych G.P. świadczeń, stanowiących źródło jej utrzymania – przesądza o zasadności stwierdzenia, że w sprawie doszło do przewlekłości postępowania. Jak wielokrotnie wskazywał Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: ETPCz, Trybunał) rozsądny charakter długości postępowania powinien być oceniany także w świetle wagi wyniku postępowania dla strony skarżącej (por. wyroki ETPCz: z 15 października 1999 r., skarga 26614/95 Humen przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga 38670/97 Dewicka przeciwko Polsce; z 6 kwietnia 2000 r., skarga 35382/97 Comingersoll S.A. przeciwko Portugalii).

Szczególny charakter spraw tego rodzaju wynika już wprost z § 2 pkt 5 lit. f rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 grudnia 2015 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. 2015, poz. 2316), obowiązującego w dacie wniesienia apelacji, zgodnie z którym sprawy z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych dotyczące ustalenia prawa do emerytury lub renty uważane były za sprawy pilne. Stosownie do § 56 ust. 2 przedmiotowego rozporządzenia

poza kolejnością określoną w ust. 1 – a zatem poza kolejnością wpływu – na terminy rozpraw lub posiedzeń należało kierować sprawy pilne.

W rozpoznawanym przypadku Sąd Apelacyjny w (...) nie zastosował się do obowiązku wynikającego z § 56 ust. 2 powołanego rozporządzenia – do momentu wniesienia skargi nie podjęto żadnych czynności, poza zarejestrowaniem sprawy w odpowiednim repertorium i przydzieleniem do jej rozpoznania sędziego referenta, zmierzających do jej rozpoznania, w szczególności zaś nie wydano zarządzenia o rozpoznaniu sprawy poza kolejnością wpływu. Tego rodzaju zarządzenie zostało wydane – już w oparciu o przepis § 79 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. 2019, poz. 1141) – dopiero po wniesieniu skargi na przewlekłość postępowania, w dniu 19 września 2019 r.

Niezależnie od treści w/w przepisów wskazać należy, że zarówno w orzecznictwie Trybunału, jak i Sądu Najwyższego, podkreśla się, że sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych powinny być rozpoznawane ze szczególną pilnością – (por. wyroki ETPCz: z 16 września 1996 r., skarga 20024/92 Süssmann przeciwko Niemcom; z 30 października 1998 r., skarga 28616/95 Styranowski przeciwko Polsce; postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 marca 2005 r., III SPP 34/05; z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05; z 10 sierpnia 2007 r., III SPP 31/07; z 4 kwietnia 2017 r., III SPP 13/17) – a to ze względu na szczególny charakter dochodzonych roszczeń, z reguły służących zapewnieniu środków utrzymania, a także z uwagi na – co do zasady – podeszły wiek i trudną sytuację materialną ubezpieczonych.

Reasumując, mając na uwadze łączny dotychczasowy czas postępowania, a przede wszystkim charakter sprawy i znaczenie jej rozstrzygnięcia dla skarżącej, należało stwierdzić, że w niniejszej sprawie doszło do przewlekłości postępowania.

Skarżąca domagała się również zobowiązania Sądu Apelacyjnego w (...) do rozpoznania sprawy w terminie trzech miesięcy od rozstrzygnięcia w przedmiocie skargi. Żądanie to nie zasługiwało jednak na uwzględnienie, bowiem w toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w (...) sprawie nie przeprowadzono jeszcze rozprawy apelacyjnej – jej termin został wyznaczony na dzień 27 listopada 2019 r. Narzucenie temu Sądowi, że ma rozpoznać sprawę w terminie trzech miesięcy od

momentu wydania niniejszego postanowienia, mogłoby więc spowodować wydanie orzeczenia w oparciu o niepełny materiał dowodowy, co jest oczywiście niedopuszczalne – w związku z powyższym, skarga w tym zakresie podlegała oddaleniu.

Zgodnie z art. 12 ust. 4 u.s.p.p. uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa sumę pieniężną w wysokości od 2.000 zł do 20.000 zł. W ocenie Sądu Najwyższego żądana przez skarżącą kwota 5.000 zł jest nieadekwatna, biorąc pod uwagę okoliczność, że stwierdzona przewlekłość nie jest rażąca, wyjątkowa, lecz stosunkowo niewielka, a w sprawie został już wyznaczony, poza kolejnością wpływu, termin rozprawy apelacyjnej. Biorąc to pod uwagę, Sąd Najwyższy uznał za odpowiednie przyznanie skarżącej sumy pieniężnej w wysokości 2.000 zł.

Zgodnie z art. 17 ust. 3 u.s.p.p. uwzględniając skargę sąd z urzędu zwraca uiszczoną od niej opłatę w wysokości 200 zł (art. 17 ust. 1 u.s.p.p.). W związku z powyższym, Sąd Najwyższy nakazał zwrócić skarżącej ze środków Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) uiszczoną opłatę od skargi w kwocie 200 zł.

O kosztach postępowania, na które złożyły się: wynagrodzenie pełnomocnika skarżącej, będącego adwokatem, ustalone stosowanie do § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015, poz. 1800) na kwotę 240 zł, oraz opłata skarbową od dokumentu pełnomocnictwa w kwocie 17 zł, orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 394<sup>1</sup> w zw. z art. 8 ust. 2 u.s.p.p.